

Engels op de basisschool: het FLiPP-project

I. Inleiding

Onderzoekers van de Universiteit Utrecht (UU) en de Rijksuniversiteit Groningen (RUG) hebben sinds 2010 wetenschappelijk onderzoek gedaan naar de effectiviteit van vroeg vreemdetalenonderwijs (VVTO) op de basisschool. Meer in concreto onderzochten zij vier- tot zesjarige leerlingen die van meet af aan in groep 1 onderwijs in het Engels kregen. Opdrachtgever was het ministerie van OCW. Dit FLiPP-project (Foreign Languages in Primary School) had ten doel gegevens te verzamelen op basis waarvan de wetgever kan besluiten of basisscholen gedurende maximaal 15% van de lestijd (dus max. drie uur per week) mogen afwijken van de verplichting het Nederlands als instructietaal te hanteren.

November 2012 heeft het team zijn eindverslag gepubliceerd.¹ Daarin wordt overigens aangekondigd dat het onderzoek gedetailleerder gerapporteerd zal worden in de dissertatie van Liv Persson (UU 2013?). De onderzoekers hebben vier experimentele condities met elkaar vergeleken:

- A. leerlingen die in groep 1 en 2 van de basisschool *niet* aan onderwijs in de Engelse taal zijn blootgesteld (controlegroep, n=26)
- B. leerlingen die in groep 1 en 2 gemiddeld *niet meer dan 60 minuten per week* aan onderwijs in de Engelse taal zijn blootgesteld (n=57)
- C. leerlingen die in groep 1 en 2 gemiddeld *60 à 120 minuten per week* aan onderwijs in de Engelse taal zijn blootgesteld (n=65)
- D. leerlingen die in groep 1 en 2 gemiddeld *niet minder dan 120 minuten per week* aan onderwijs in de Engelse taal zijn blootgesteld (n=39)

II. Onderzoeksvragen

In overleg met de opdrachtgever heeft het onderzoeksteam zes (of eigenlijk zeven) onderzoeksvragen geformuleerd. Wij concentreren ons hier op vier onderzoeksvragen en vermelden daarbij telkens in hoeverre ze door het team beantwoord zijn:

1/4. Hoe ontwikkelt de Engelse taalvaardigheid van de leerlingen zich over tijd? en wat zijn de effecten van méér taalaanbod, d.w.z. [toevoeging van nog een extra uur Engels tot maximaal] 15% van de onderwijstijd, in vergelijking met een regulier programma [zonder Engels]?

De onderzoekers hebben nagegaan hoe de Engelse taalvaardigheid van leerlingen zich onder de vier condities (A t/m D) ontwikkelt: vanaf T₀ (beginmeting bij de instroom in groep 1, najaar 2010), via T₁ (tussenmeting aan het eind van groep 1, mei-juli 2011), tot aan T₂ (eindmeting aan het eind van groep 2, mei-juni 2012).

Wat hun uitspraken over conditie D betreft, past de onderzoekers enig voorbehoud, gezien de geringe omvang van deze onderzoeksgroep (n=39 leerlingen). Dat geldt in nog sterkere mate voor de controlegroep (conditie A), die het met slechts 26 leerlingen moest doen.

Conditie ► Meettijdstip ▼	A: geen Engels (controlegroep)	B: ≤60 minuten Engels per week	C: 61-119 minuten Engels per week	D: ≥120 minuten Engels per week
beginmeting T ₀				
tussenmeting T ₁				
eindmeting T ₂				
Onderzoeksgroep	n=26	n=57	n=65	n=39

2a. Wat is de relatie tussen de ontwikkeling van de Engelse taalvaardigheid enerzijds en de ontwikkeling van het Nederlands als eerste taal [moedertaal NT1] anderzijds?

De onderzoekers hebben deze onderzoeksvraag niet beantwoord. Zij hebben weliswaar nagegaan hoe de gemiddelde beheersing van de Nederlandse taal zich tussen T₀ en T₂ in de condities A t/m D ontwikkeld heeft, maar ze maakten daarbij geen onderscheid tussen NT1- en NT2-sprekers (blz. 10). Overigens zaten er in de vier onderzoeksgroepen A t/m D slechts weinig NT2-sprekers. In de condities B, C en D waren het er slechts elf (7%), waarvan vijf à zes in conditie D (circa 14%).

Bij de beginmeting (T₀) scoorden de onderzoeksgroepen A, B en C gemiddeld hoger op Nederlandse

¹ Sharon Unsworth, Kees de Bot, Liv Persson, Tineke Prins (2012). *Eindverslag FLiPP November 2012*. URL: <http://www.europeesplatform.nl/sf.mcgi?4657&cat=769> (9/1/2013).

Zie ook: <http://www.onderwijsethiek.nl/onderwijs/engels-op-de-basisschool-vi> (23/12/2012).

woordenschat dan van leerlingen in groep 1 verwacht kan worden (blz. 9). Maar wat opvalt is de grote *spreiding* in de onderzoeksgroepen C en D. Wat onderzoeksgroep D betreft, is de spreiding bij de eindmeting (T₂) eveneens zeer groot. Dat roept de vraag op of met name leerlingen die op T₀ met een geringe Nederlandse woordenschat te kampen hadden, ten gevolge van hun blootstelling aan de condities C en D belemmerd zijn in het verbeteren van hun Nederlandse woordenschat. De onderzoekers hebben dat niet gecheckt. Het team heeft überhaupt niet gekeken naar de individuele groei in Nederlandse woordenschat binnen de condities A t/m D. Ze rapporteren slechts of elk van de vier onderzoeksgroepen *gemiddeld* naar behoren gegroeid is in Nederlandse woordenschat.

2b. Wat is de relatie tussen de ontwikkeling van de Engelse taalvaardigheid enerzijds en de ontwikkeling van het Nederlands als tweede taal [NT2] anderzijds?

Het team is er niet in geslaagd een onderzoeksdesign te realiseren waarin deze onderzoeksvraag beantwoord kon worden. Ze hebben niet nagegaan in hoeverre NT2-sprekers door blootstelling aan de condities B, C of D belemmerd zijn in de versterking van hun taalbeheersing Nederlands. Wel is op blz. 14 gerapporteerd dat de elf NT2-sprekers die tot de onderzoeksgroepen B, C en D behoren, op T₀ een forse achterstand in Nederlandse woordenschat vertonen (ten opzichte van medeleerlingen wier moeders een vergelijkbaar opleidingsniveau hadden) en dat ze die achterstand bij de T₂-meting nog geenszins hebben ingelopen. Of het de NT2-sprekers in conditie A beter verging, is onbekend (vermoedelijk doordat er onder de 29 leerlingen van die controlegroep te weinig NT2-sprekers waren).

De onderzoekers rekenen trouwens slechts een zeer beperkte groep leerlingen tot de NT2-sprekers, namelijk kinderen die thuis een andere taal dan het Nederlands spreken (blz. 10). De *mate* waarin hun ouders de Nederlandse taal beheersen, wordt dus buiten beschouwing gelaten, evenals de mate waarin de thuistaal (bv. van dialectsprekers) afwijkt van het *Standaardnederlands*.

III. Onbeantwoorde vragen voor het onderwijsbeleid

De onderzoekers hebben aangetoond dat leerlingen reeds in groep 1 en 2 een mondje Engels leren als ze aan onderwijs in de Engelse taal worden blootgesteld. Nogal wiedes! Interessanter is de vraag hoeveel lestijd je daaraan mag opofferen. *Is het verantwoord om leerlingen tot maximaal 15% van de lestijd in groep 1 t/m 8, d.w.z. gemiddeld maximaal 180 minuten per week, aan onderwijs in de Engelse taal bloot te stellen en dus evenzovele minuten aan het Nederlandstalige curriculum te onttrekken?* Die beleidsvraag had opdrachtgever OCW uitdrukkelijk in de onderzoeksvragen opgenomen, maar zij wordt niet beantwoord. De onderzoekers kozen als zwaarste experimentele conditie: 120 minuten of meer. Over de maximumconditie (180 minuten per week) valt op basis van deze onderzoeksrapportage dus niets te zeggen.

Maar er is nog een tweede beleidsvraag waarvoor de opdrachtgever zich gesteld ziet: *is er iets op tegen als alle Nederlandse basisscholen, ongeacht hun leerlingpopulatie, al hun leerlingen aan VVTO zouden onderwerpen?* Het onderhavige onderzoek geeft daar geen antwoord op. De onderzoekers hebben er namelijk niet voor gezorgd dat hun vier onderzoeksgroepen een redelijke afspiegeling vormden van de leerlingpopulatie van alle Nederlandse basisscholen. De onderzochte leerlingen hadden bij binnenkomst in groep 1 een relatief goede beheersing van de Nederlandse taal en NT2-sprekers waren sterk ondervertegenwoordigd. Erger is dat het team niet onderzocht heeft in hoeverre allochtone en autochtone leerlingen die met een forse taalachterstand in het (Standaard-)Nederlands te kampen hebben, door de invoering van anderhalf tot drie klokuren Engels per week belemmerd worden in hun streven die achterstand in te lopen. Indien *extra* onderdompeling in een Engelse taalomgeving goed is voor de taalontwikkeling Engels, moet men vrezen dat *verminderde* onderdompeling in de Nederlandse taalomgeving slecht is voor leerlingen die alles op alles moeten zetten om de deficiënties in hun Nederlandse taalbeheersing op te heffen!

In de derde plaats staat de opdrachtgever voor de beleidsvraag: *moeten we Nederlandse basisscholen toestemming geven gedurende het gehele, achtjarige curriculum tot maximaal 15% van de lestijd hun onderwijs in het Engels te verzorgen?* Het moge duidelijk zijn dat die beleidsvraag in het onderhavige onderzoeksproject niet beantwoord is. De onderzoekers richtten zich immers uitsluitend op groep 1 en 2. Een belangrijk verschil met de rest van het basisschoolcurriculum is dat de Nederlandse taalontwikkeling in groep 1 en 2 vooral door *informeel leren* geschiedt. In de groepen 3 t/m 8 vindt er veeleer gerichte instructie plaats. Wat gebeurt er met hun Nederlandse taalontwikkeling als leerlingen bijvoorbeeld Aardrijkskunde of Geschiedenis in het Engels krijgen voorgeschoteld?